

Förutom svampar och insekter lever talrika lavar och mossor på sälgar. Sälgens bark är bara svagt sur, och det gynnar en mångformig artsammansättning. Aspen är ett annat träd som upprätthåller mångformigheten. En förutsättning för detta är att träden blir gamla. Arter som gynnas av gammal skog är ofta hotade, såsom lunglaven.

Människan har röjt bort viden ur trädplanteringar och åkrar, men i praktiken har videna gynnats av

människans verksamhet. Genom att de är snabbväxande och ljuskrävande har viden fått massor av växtplatser på förnygringsytor i skogen och på åkerrenar. I täta naturskogar blir videna småningom utkonkurrerade. Stora sälgar som växer på åkerkanter eller som bildar små dungar är värdefulla som landskapsträd.

Henry Väre

Iakttagelser av pollinerare i samband med Vilda blommornas dag

I Finlands miljöcentrals projekt PÖLYKOORDI kan man rapportera iakttagelser av pollinerande insekter i samband med Vilda blommornas dag den 16 juni. Pollinationsveckoslutets (Pölyttjäviikonloppu 15.–16.6.2024) målsättning är att fastställa vilka pollinerare, närmast humlor och fjärilar, som förekommer på ängar och gårdar i stadsmiljö. Allmänheten uppmantras

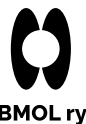
till att iaktta pollinerarna och skydda dem i närmiljön. Under pollinationsveckoslutet kan vem som helst delta genom att iaktta pollinerare på valbar lokal – på en nygrundad äng, på en naturäng eller fast i den egna trädgården. Närmare information om metoder och rapportering av iakttagelserna ges i maj på nätsidan Polyttajat.fi. Tilläggsuppgifter ges av Mikko Kuussaari (mikko.kuussaari@syke.fi).

DE VILDA BLOMMORNAS DAG

www.sll.fi/luonnonkukat • facebook.com/luonnonkukkienpaiva • [Twitter: #luonnonkukat](https://twitter.com/luonnonkukat)

Suomen Luonnonsuojeluliitto

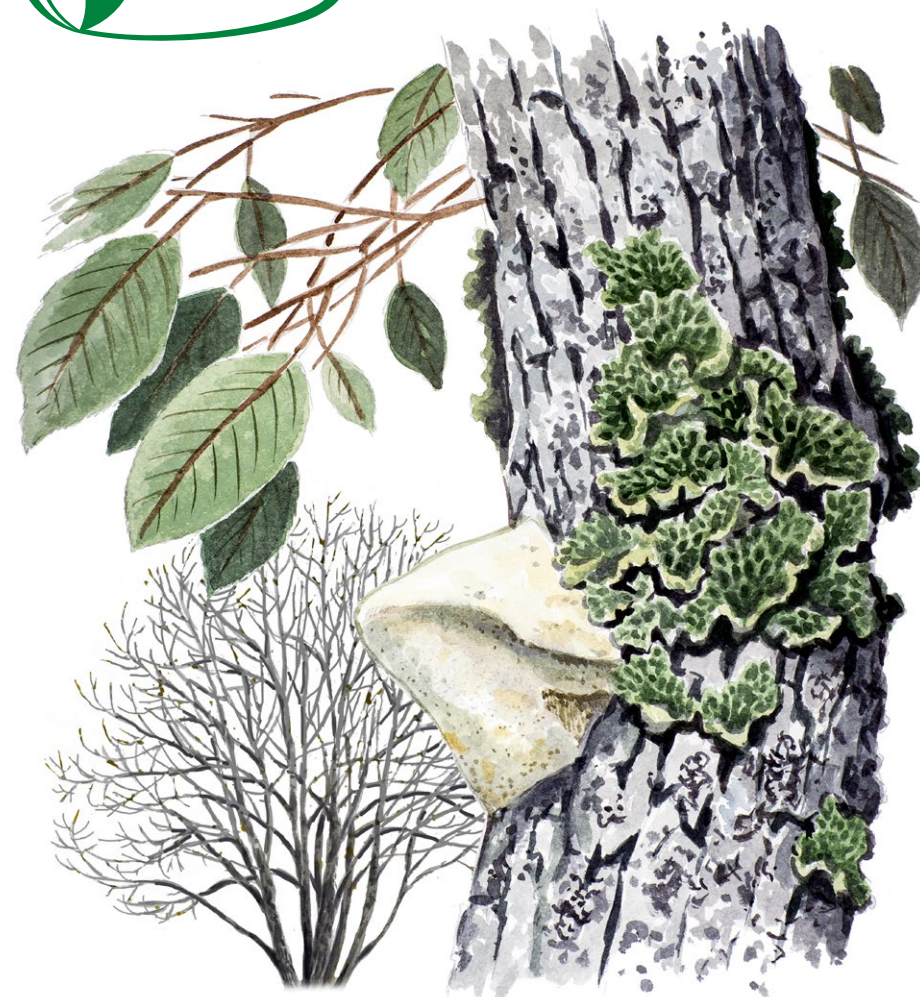
METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

LUOMUS
LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

DE VILDA BLOMMORNAS DAG I FINLAND ARRANGERAS AV FINLANDS NATURSKYDDSFÖRBUND; SOCIETAS BIOLOGICA FENNICA VANAMO; SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA; FORSTSTYRELSEN, NATURTJÄNSTER; NATURHISTORISKA CENTRALMUSEETS BOTANISKA MUSEUM; FINLANDS MILJÖCENTRAL; BIOLOGI- OCH GEOGRAFILÄRARNAS FÖRBUND BMOL.

Sälg (*Salix caprea*)

TEMA-ART FÖR VILDA BLOMMORNAS DAG 2024

TEXT: FINLANDS NATURSKYDDSFÖRBUND • BILDER: JARI KOSTET • LAY-OUT: FORSTSTYRELSEN, NATURTJÄNSTER 2024
PÄRMBILD: • DOFTTICKA (HAPLOPORUS ODORUS) OCH LUNGLAV (LOBARIA PULMONARIA) PÅ KRÖPPEN AV DET GAMLA SÄLG (SALIX CAPREA).

Videsläktet är det artrikaste bland vårt lands vedväxter med hela 27 arter och underarter. Därtill odlas flera tiotal videarter. Av våra ursprungliga arter är sälg och jolster de enda som är träd, de övriga är ris eller små eller stora buskar. Sälgen är den största videarten och den är allmän i nästan hela landet. Finlands tjockaste sälg växer i Esbo Gammalgård. Stammens omkrets var vid basen 637 cm år 2015. Den längsta sälgen växer också Esbo, närmare bestämt i Noux. År 2011 uppmättes längden till 26 m.

Hushumla (Bombus hypnorum) och en sälgblomma (Salix caprea).

Hos oss finns två underarter av sälg, vanlig sälg, som hör hemma i Europas tempererade och svala områden och gråsälg, som växer i Fennoskandiens och Skottlands kalla områden.

Vanlig sälg blommar i april–maj på bar kvist eller just då bladen spricker ut medan jolster blommar i juni då bladen

är välutvecklade. Också gråvide börjar sin blomning då bladen redan utvecklats.

Grenarna och knopparna hos vanlig sälg är kala, bladskivan är oval eller äggrund med mörkgrön ovansida. Hos gråvide är grenarna och knopparna länge håriga, bladskivan är oval eller omvänt äggrund och permanent gråhårig på ovansidan. Sälgen växer i friska närings-

rika skogar, på stränder, i skogskärr med tunn torv, på väg- och odlingsmarksrenar och i diken.

Sälgen lever 50–60 år. Veden är mjuk, splinten är ljus, kärnveden rödaktig. Virket lämpar sig till tillverkning av t.ex. skrin. Rotknölar, vrilar eller masurknölar, är eftertraktade som råmaterial för snickerier, t.ex. för tillverkning av kåsor. Som kortlivad är sälgens ved ofta rötskadad redan som ung och då börjar många skalbaggar och svampar trivas i den. Också om sälgen tål väl vinterkyla och frost om våren, kan en rötskadad sälg knäckas eller spjälkas av stormvindar eller stora mängder snö.

Sälgen är mycket viktig för naturens mångfald. Den rikliga blomningen tidigt om våren är livsviktigt för humlor och bin, eftersom andra nektarkällor är få. Sälgen växer ofta på varma, öppna platser och då kan talrika nattfjärilar pollinera blommorna också under kalla vårnätter. Sälgen är också vindpollinerad, och således är förökningens möjligheter goda.

Då barken på stammen skadats, t.ex. genom att en hackspett hackat på den, öppnas en rutt för svampar som bryter ner sälgens ved. Mycket allmänna är bl.a. eldticka, kuddticka och sälgticka medan doftticka är mycket sällsynt och påträffas bara på gamla sälgar. Då gamla skogar huggs ner försvinner stora sälgar. Därför har doftticken blivit sällsyntare och att dess status har ändrats från nära hotad till utrotningshotad.

Eftersom sälgen är ekologiskt anpassningsbar är antalet olika svampar och insekter som lever på den stort. Arterna

är andra på sälgar som växer i lundar, på åkerrenar och skräpmark än på sälgar i skuggig och grandominerad skog.

Då nedbrytarsvampar växer i sälgens ved blir den intressant för skalbaggar. Arter som lever i trädens ved har specialiserat sig på att äta svampmycel. Det som hackspettar påbörjat ger nu resultat, för på gamla sälgar syns ofta hål och gångar åstadkomna av insekter och hackspettarna hackar för att få tag i insektlarver som föda. En åldrande sälg angrips av långhorningar, men särskilt vida gnaggångar åstadkoms av allmänna träfjärilens larver. Trots detta är bara få insekter specialiserade på just sälgen. Också andra videarter och asp duger bra för insekter. I sälgen och i andra viden finns ganska lite sådana substanser som håller insekter på avstånd eller som hindrar larvernas utveckling. Allt som allt lever hundratals insekter på sälgen, bland dem stora långhorningar såsom myskbock och videbock,

Sälgen innehåller många substanser av vilka den historiskt mest betydelsefulla är salicylsyra. Denna syra kan utvinnas ur viden och popplar och också från en del andra växter. Före 1859, då salicylsyra började framställas syntetiskt, var videbark en viktig lindrare av huvudvärk. Salicylsyrans namn kommer från släktnamnet *Salix*. Däremot är det allmänna namnet aspirin härlett från en helt annan växt, nämligen älggräs. Salicylsyran isolerades ursprungligen från älggräs, som då hade Linnés ursprungliga släktnamn *Spiraea*, från vilket aspirin härleds. Numera heter älggräset *Filipendula ulmaria*.